ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Исломзода Илҳом Ислом дар мавзуи «Шикори ғайриқонунӣ: ҷанбаҳои ҳуқуқӣ-ҷиноятӣ ва криминологии он» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 5.5.8. Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷрои ҷазои ҷиноятӣ (ш. Душанбе, 2026. – 40 саҳ.).

Мубрамияти мавзуи мазкур пеш аз ҳама бо афзоиши хавфҳои экологӣ ва зарурати ҳифзи гуногунии биологӣ дар шароити муосир алоқаманд мебошад. Шикори ғайриқонунӣ ҳамчун яке аз намудҳои ҷиноятҳои экологӣ ба захираҳои табиӣ, махсусан ба олами ҳайвонот, зарари ҷиддӣ расонида, ба тавозуни экосистема ва амнияти экологӣ таҳдид менамояд. Дар шароити рушди муносибатҳои бозоргонӣ ва афзоиши талабот ба маҳсулоти ҳайвонот (гӯшт, пӯст ва дигар узвҳо), хавфи содиршавии чунин ҷиноятҳо бештар мегардад.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дарназардошти мавҷудияти минтақаҳои кӯҳӣ, мамнуъгоҳҳо ва навъҳои нодири ҳайвонот, аз ҷумла онҳое, ки ба Китоби сурхи ҶТ ворид шудаанд, масъалаи муқовимат ба шикори ғайриқонунӣ аҳаммияти махсус дорад. Ин навъи ҷиноят на танҳо ба муҳити зист, балки ба манфиатҳои иқтисодии давлат, бахусус дар самти сайёҳии экологӣ ва истифодаи оқилонаи захираҳои табиӣ, таъсири манфӣ мерасонад.

Аз нуқтаи назари ҳуқуқи ҷиноятӣ, таҳқиқи таркиби ҷинояти шикори ғайриқонунӣ, аломатҳои объективӣ ва субъективии он, масъалаҳои бандубаст ва фарқгузорӣ аз ҳуқуқвайронкуниҳои маъмурӣ аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ дорад. Дар амалия мушкилоти муайян дар самти исбот, муайян намудани зарари расонидашуда ва татбиқи ҷазо ба назар мерасанд, ки таҳлили илмиро талаб мекунанд.

Аз ҷиҳати криминологӣ, омӯзиши сабабу шароитҳои содиршавии шикори ғайриқонунӣ, шахсияти ҳуқуқвайронкунандагон, омилҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва самаранокии чораҳои пешгирикунанда барои таҳияи механизмҳои муассири муқовимат муҳим мебошад. Махсусан, омилҳое чун бекорӣ, паст будани сатҳи маърифати экологӣ ва назорати нокифоя метавонанд ба паҳншавии ин падида мусоидат намоянд.

Бо дарназардошти гуфтаҳои боло, таҳқиқи ҳамаҷонибаи ҷанбаҳои ҳуқуқӣ-ҷиноятӣ ва криминологии шикори ғайриқонунӣ на танҳо аҳамияти назариявӣ, балки аҳаммияти баланди амалӣ дошта, метавонад барои такмили қонунгузорӣ, беҳтар намудани амалияи татбиқи ҳуқуқ ва таҳияи чораҳои самараноки пешгирӣ заминаи илмӣ фароҳам оварад.

Навгонии илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар он ифода меёбад, ки масъалаи шикори ғайриқонунӣ бори аввал дар доираи таҳлили мукаммали ҳуқуқӣ-ҷиноятӣ ва криминологӣ бо дарназардошти воқеияти муосири Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди омӯзиши комплексӣ қарор дода шудааст.

Дар доираи таҳқиқот мазмун ва аломатҳои таркиби ҷинояти шикори ғайриқонунӣ аз нигоҳи ҳуқуқи ҷиноятӣ дақиқ гардонида шуда, масъалаҳои бандубасти он ва фарқгузорӣ аз ҳуқуқвайронкуниҳои маъмурии соҳаи ҳифзи муҳити зист такмил дода шудаанд. Ҳамзамон, ҷанбаҳои баҳсбарангези муайян намудани объекти ҷиноят, ҳаҷм ва тартиби ҳисобкунии зарари экологӣ, инчунин аломатҳои субъективии ҷиноят бо пешниҳоди хулосаҳои илмии нав баррасӣ мегарданд.

Ҳамзамон, навгонии таҳқиқот дар таҳлили криминологии падидаи мазкур зоҳир мешавад, ки бори аввал омилҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ, минтақавӣ ва экологие, ки ба содиршавии шикори ғайриқонунӣ мусоидат менамоянд, ба таври низомнок таҳлил гардида, типологияи шахсияти ҳуқуқвайронкунанда пешниҳод карда мешавад. Дар заминаи ин таҳлилҳо маҷмуи чораҳои пешгирикунандаи ҳуқуқӣ ва ташкилӣ асоснок карда шудаанд.

Илова бар ин, пешниҳодҳои мушаххас ҷиҳати такмили қонунгузории ҷиноятӣ ва амалияи татбиқи он, инчунин беҳтар намудани ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва сохторҳои марбута таҳия гардидаанд, ки метавонанд барои баланд бардоштани самаранокии муқовимат ба шикори ғайриқонунӣ аҳамияти амалӣ дошта бошанд.

Дар баробари баҳои умумии мусбат, метавон қайд намуд, ки баъзе масъалаҳои дар автореферат баррасишуда метавонанд мавриди муҳокимаи иловагии илмӣ қарор гиранд. Аз ҷумла, бояд зикр намуд, ки дар таҳқиқот таҳлили омории ҳолатҳои шикори ғайриқонунӣ маҳдуд буда, динамика ва тамоюлҳои чандсолаи содиршавии ин ҷиноят пурра инъикос наёфтаанд. Истифодаи маълумоти муқоисавӣ, аз ҷумла муқоисаи нишондиҳандаҳо дар давраҳои гуногуни вақт ё бо таҷрибаи дигар кишварҳо, метавонист натиҷаҳои таҳқиқотро боз ҳам мустаҳкамтар гардонад.

Новобаста аз ин эрод бояд таъкид кард, ки муаллиф таҳқиқоти мукаммал ва ҳамаҷонибаи илмӣ-таҳқиқотиро анҷом додааст. Ин таҳқиқот бо тарзи эҷодкорона ва таҳияшуда пешниҳод гардида, масъалаи муҳимми ҳуқуқи ҷиноятиро ба таври амиқ ва дақиқ ҳал менамояд. Таҳқиқоти мазкур метавонад саҳми назаррас дар пешрафти назариявӣ ва такмили амалии қонунгузории ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти шикори ғайриқонунӣ дошта бошад.

Таҳқиқоти диссертатсионии Исломзода Илҳом Ислом дар мавзуи «Шикори ғайриқонунӣ: ҷанбаҳои ҳуқуқӣ-ҷиноятӣ ва криминологии он» ба бандҳои 31, 33, 34, 35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 (бо тағйиру иловаҳо аз 26 июли соли 2023, №295) тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 5.5.8. Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷрои ҷазои ҷиноятӣ мебошад.

Тақриздиҳанда:
номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсенти
кафедраи ҳуқуқи иқтисодӣ ва молиявии
Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди
Тоҷикистон Оралбаев Х.Х.

Суроға: 734061, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, н. Сино, кӯчаи Испечак-2, М-20, хонаи 4, хуҷраи 24. Телефон: (+992) 919643535.
E-mail: femida-80@list.ru

Имзои Оралбаев Х.Х.-ро тасдиқ мекунам:
Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди
Тоҷикистон Мирҷамолов М.А.

Суроға: 734067, Ҷумхурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, кучаи Нахимов, 64/14 Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон. Телефон: +992 (37) 231-02-01; E-mail: tgfeu@tgfeu.tj

«13» 04 2026 с.